

обмеження прав людини «мають відповідати принципу пропорційності» і «мають бути найменш втручальним інструментом серед тих, які можуть досягти бажаного результату» [3].

Джерела:

1. Загальна декларація прав людини ООН від 10 грудня 1948 р. веб-сайт. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015. (дата звернення: 12.10.2022).
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. International legal protection of human rights in armed conflict.. UN. Office of the High Commissioner for Human Rights. 2011. Веб-сайт. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/HR_in_armed_conflict.pdf (дата звернення: 12.10.2022).

Руданецька Оксана Стефанівна

к.ю.н., доцент, доцент кафедри права

факультету управління економіки та права

Львівського національного університету природокористування

ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРОЯВИ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ЮРИСТА

Правова свідомість визначається як процес, за допомогою якого люди осмислюють свій досвід, спираючись на правові категорії та концепції. Її в наукових колах прийнято розуміти як форму відображення правових явищ, яка включає психічні, інтелектуальні, емоційні й вольові процеси та стани. Узагальнюють, що «специфічною формою свідомості є правова свідомість (правосвідомість) – система відбиття правової реальності в поглядах, теоріях, концепціях, почуттях, уявленнях людей про право, його місце та роль щодо забезпечення свободи особи й інших загальнолюдських цінностей» [1].

У свою чергу, «деонтологічна сфера представляє собою складну сітку взаємних вимог та зобов'язань особистості й суспільства, суспільства і колективу, колективу й особистості. Ці відносини мають належний характер, тобто вимагають від особистості способу життя, який відповідав би потребам суспільства. У загальному вираженні деонтологічні цінності є особливим видом духовних явищ, які задовольняють потреби культури в регулюванні соціальних відносин і вчинків людей» [2].

Юридична професія, з нормативної точки зору, повинна полягати в оволодінні нормативно-правовою інформацією та передбачати можливість застосування знань на практиці. Проте сучасне суспільство не може існувати в таких вузьких рамках. Право – це лише один з можливих регуляторів суспільних відносин. Не можна «ідкидати і додаткові норми, принципи, правила поведінки, що існують у соціумі, зокрема мораль, релігію, корпоративні норми, культурні парадигми тощо. Отож нині слід говорити про відхід від «сухого» нормативного легістського підходу у професії юриста і розширення її шляхом імплементації морально-ціннісних досягнень людства. Саме такий процес може забезпечити деонтологічне спрямування правосвідомості.

Як стверджують В. Д. Гапотій, О. Г. Мінкова, «деонтологічна правосвідомість — це інтелектуальна власність юриста, оскільки вона пов'язана з інтелектом та моральними принципами; це конкретизація його правосвідомості, що відповідає одній із функцій юридичної деонтології» [3, с.31].

Деонтологічна правосвідомість формується шляхом накопичення та функціональної взаємодії багатьох елементів. Більшість науковців погоджуються з тим, що обов'язковими складовими її повинні бути: правові знання, високий рівень поваги до права, політико-правова та соціальна активність особи. Вказані елементи забезпечується через суб'єктивні індивідуальні виміри інтелектуальних та емоційних процесів і станів.

Деякі науковці розширюють склад елементів, зокрема, В. М. Кравчук до них відносить деонтологічні принципи, які розуміє як «вихідні аксіоматичні вимоги до професійної діяльності юриста, що виконують функції соціальних орієнтирів його поведінки в різноманітних ситуаціях. Принципи юридичної практичної діяльності у концентрованому вигляді визначають її основні властивості, є похідними від принципів права, конкретизують і деталізують їх. Вони конкретизуються у нормативно-правових актах, професійних деонтологічних кодексах, правосвідомості юристів і суспільства в цілому; є критеріями оцінки власне самої діяльності, її результатів, рівня професійної культури юристів, основою їх юридичного професійного практичного мислення; забезпечують ціннісноорієнтаційний, результативний, психологічний, інформаційний вплив на взаємовідносини юристів з іншими суб'єктами, ведення юридичних справ, прийняття рішень, особливо у випадках, не врегульованих правовими, корпоративними, деонтологічними та іншими професійними нормами» [4].

Первинним серед елементів усе ж залишається правове знання та правове мислення. Чупринський Б. О. мотивує, що «юрист зобов'язаний володіти високорозвиненим правовим мисленням, бути здатним до швидкого аналізу, логічного виведення суджень, потрібних для прийняття правильних правових рішень. Розвинуте теоретичне мислення – це здатність особистості до засвоєння на високому рівні правових знань, узагальнення, розуміння наукових основ і принципів розвитку тих чи тих правових знань; уміння передбачати залежність і закономірність існування суттєвих зв'язків між правовими явищами» [5, с. 65].

Найважливішу роль у розвитку правової свідомості юристів відіграє раціонально побудована система етичного, правового виховання, що здатна забезпечити формування в майбутніх фахівців активного життєстверджуючого менталітету.

Джерела:

1. Большакова О. В. Тенденції трансформації правосвідомості громадян у період перехідного розвитку українського суспільства: соціально-філософський аспект «Перспективи». Соціально-політичний журнал. 2020. № 3. С. 37-43.
2. Гладчук Д. І. Деонтологічні засади поліцейської діяльності: зміст, сучасні вітчизняні стандарти *Juris Europensis Scientia*. 2020. № 4. С. 10-14
3. Гапотій В.Д., Мінкова О.Г. Юридична деонтологія: навчальний посібник Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2018. 146 с.
4. Кравчук В. М. Верховенство права як деонтологічний принцип юридичної практичної діяльності. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 16-17 квітня 2021 р.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 269 с.
5. Чупринський Б. О. Правова культура як основний складник професійної культури юриста. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2013. № 2. С.65- 70.

Макарчук Віталій Володимирович

*к.ю.н, доцент кафедри конституційного права та
теоретико-правових дисциплін*

Білоцерківського національного аграрного університету

ЗАХИСТ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК МЕТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Актуальним на даний час є питання правового регулювання суспільних відносин державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації, з фізичними та юридичними особами щодо